

Udział Instytutu Ekologii PAN w obchodach Dnia Ziemi (Warszawa, 27 IV 1997 r.)

Jak co roku z okazji Dnia Ziemi zorganizowany został duży festyn na Polach Mokotowskich w Warszawie. Jego celem było zwrócenie uwagi ludzi na aktualne problemy ochrony środowiska. Formuła obchodów tego święta (w tym roku pod hasłem „Pomiędzy Ziemią a niebem”) zakłada przedstawienie różnorodnych, atrakcyjnych zarówno dla dzieci jak i dorosłych, wystaw, kiermaszy, punktów informacyjnych, konkursów i zabaw. Organizatorami tegorocznej imprezy byli: Ośrodek Kultury Ochoty, Fundacja Ośrodka Edukacji Ekologicznej oraz Biuro Obsługi Ruchu Ekologicznego. Finansował ją Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gmina Warszawa Centrum.

Wychodząc z założenia, że również Instytut Ekologii PAN posiada osiągnięcia z zakresu ekologii stosowanej, a wyniki prowadzonych badań mogą stanowić teoretyczną podstawę dla ochrony przyrody, postanowiono w tym roku zorganizować ekspozycję popularyzującą niektóre nasze prace. Formę prezentacji zaproponował i nad całością spraw organizacyjnych czuwał Grzegorz Lesiński. Ekspozycja przedstawiała ogólne informacje o statutowych celach działalności Instytutu, makietę oczyszczalni ścieków, wyniki wybranych badań (plakaty) oraz niektóre publikacje (z możliwością zakupu) (rys. 1a).

Atrakcyjną formę prezentacji zaproponował dr Włodzimierz Ławacz (Zakład Bioenergetyki Ekologicznej), instalując na Polach Mokotowskich działającą makietę przydomowej oczyszczalni ścieków – EKOPAN. Układ ten pozwala przerobić najzwyczajniejsze szambo na małą oczyszczalnię ścieków. Oparty jest na pracy dwóch złóż – jednego zanurzonego, drugiego wynurzonego z roślinnością wodną. Dla mieszkańców nieskanalizowanych wsi, podmiejskich willi i domków jednorodzinnych jest to idealne rozwiązanie „śmierdzącej sprawy”, jaką są przydomowe szamba, a przy okazji odciążenie gleby i wód gruntowych. Nic też dziwnego, że właśnie przydomowa oczyszczalnia ścieków, opracowana w Instytucie Ekologii PAN, była pokazana przez Warszawski Ośrodek Telewizyjny podczas bezpośredniej relacji z Dnia Ziemi.

Dużą aktywność w prezentowaniu osiągnięć Instytutu wykazał Zakład Agrocenologii. Prof. Cecylia Bajan, dr Elżbieta Mierzejewska i mgr Tadeusz Plewka prezentowali plakaty, książki, wystawę owadów, a nawet dzieła plastyczne. Na plakacie „Polski preparat grzybowy na bazie zarodników konidialnych *Beauveria bassiana*” (C. Bajan, E. Mierzejewska, K. Kmita) przedstawiono efektywność zwalczania owadów przy użyciu świeżego preparatu w warunkach laboratoryjnych i polowych, a także preparatu rocznego i trzyletniego. Dołączono próbkę preparatu z porażonymi, martwymi stonkami oraz hodowlę grzyba *in vitro*.

Drugi plakat, przygotowany przez ten Zakład: „Redukcja mszyc przez parazytoidy” (dr Małgorzata Pankanin-Franczyk), zawierał wyniki badań nad zespołem parazytoidów porażających mszycę na uprawach zbóż. Zespół ten tworzą błonkówki z rodziny mszycarzowatych (*Aphidiidae*). Przedstawiono powiązania poszczególnych gatunków wchodzących w skład zespołu z różnymi uprawami zbóż, a także poziom i przebieg porażenia przez parazytoidy na tle dynamiki liczebności mszyc.

Interesująca, zwłaszcza dla osób młodszych i mniej zainteresowanych wynikami badań naukowych, okazała się mała wystawa przedstawiająca zróżnicowanie świata owadów, przygotowana przez T. Plewkę. W osobnych gablotach znalazły się okazy reprezentujące różne rzędy tych zwierząt, zespół parazytoidów bielinków oraz przykłady pszczół społecznych i samotnych z okolic Warszawy.

E. Mierzejewska zaprezentowała książkę „Zielone wyprawy” (we współautorstwie z mgr. Piotrem Ceryngierem) o wycieczkach do parków krajobrazowych i narodowych północno-wschodniej Polski. Przy jednym z plakatów znalazły się ponadto dzieła plastyczne najmłodszego pokolenia ekologów (wnuczka p. Bajan), przedstawiające smutną, zanieczyszczoną Ziemię i wesołą, czystą Ziemię.

Na plakacie „Zanieczyszczenie atmosfery a eutrofizacja zbiorowisk leśnych na terenach uprzemysłowionych” (mgr Małgorzata Kwiecień – Zakład Ekologii Roślin) pokazano, że w warunkach silnego skażenia atmosfery zbiorowiska roślinne funkcjonują jak swego rodzaju filtry. Z tego powodu na terenach leśnych ilość zanieczyszczeń usuwanych z powietrza jest większa niż na terenach otwartych. Negatywne skutki dla lasów wynikają nie tylko z toksycznych właściwości zanieczyszczeń, ale również z nadmiernego użyźnienia gleb.

Szeroko prezentował swoją działalność Zakład Ekologii Kręgowców (dr Grzegorz Lesiński, dr Barbara Pinowska i prof. Jan Pinowski). Dwoje pracowników tego Zakładu aktywnie działa w Ogólnopolskim Towarzystwie Ochrony Nietoperzy. W związku z tym w ramach ekspozycji Instytutu Ekologii przedstawiono plakat informujący o celach działalności Towarzystwa i metodach pracy (autorzy: mgr Elżbieta Fuszara i G. Lesiński). Przy okazji rozdawano foldery i plakaty popularyzujące wiedzę o nietoperzach, opisujące dlaczego i jak je chronić. Zainteresowanych proszono też o wypełnienie formularzy dotyczących znanych im schronień nietoperzy, które mogłyby być włączone do przygotowywanej przez Towarzystwo bazy danych.

J. Pinowski z dużym zaangażowaniem zorganizował stoisko z publikacjami Instytutu Ekologii PAN, w czym wydatnie pomagała B. Pinowska. Mimo nienaukowego charakteru obchodów Dnia Ziemi, wiele osób przeglądało czasopisma i książki, a niektóre dokonały zakupu lub uzyskały informację, jak to uczynić. Bezpłatnie można było otrzymać folder Instytutu.

Na tablicy informującej o Instytucie Ekologii G. Lesiński przygotował też miniwystawę 11 fotografii pod hasłem „Obiektem naszych badań jest przyroda”, której celem było obrazowe skojarzenie działalności placówki z pracami terenowymi i różnorodnością obiektów badań. Dodatkowo, barwne ilustracje miały przyciągnąć szersze grono zwiedzających (rys. 2a).

Dobrze się stało, że Instytut Ekologii PAN zaprezentował się na masowej imprezie popularyzującej problemy ochrony środowiska przyrodniczego. Od jakiegoś czasu jego osiągnięcia badawcze nie mogą bowiem przekroczyć instytutowych murów i łamów fachowych periodyków naukowych. Coraz mniej osób wie, że taki Instytut w ogóle istnieje. A po skutecznym zawłaszczeniu słowa „ekologia” i zmianie jego znaczenia przez media, wypadałoby intensywniej popularyzować wiedzę „pierwotnie” ekologiczną i działalność ekologów w naszym rozumieniu. Ekspozycja przygotowana na obchody Dnia Ziemi wykazała jednak, że dbałość o dobry wizerunek Instytutu na zewnątrz nie jest powszechna. Brakuje atrakcyjnych materiałów informujących o działalności statutowej Instytutu i jego sukcesach naukowych (w popularnej formie). Ludzie chcą kupować produkty oparte na instytutowych patentach, ale często nie mogą, bo takiej oferty nie ma. Przy okazji namawiam pracowników naszego Instytutu do pisania o ekologii dla niefachowców, w tym dla dzieci, bo wiadomo: czym skorupka za młodu...

Dodam jeszcze, że szersze sprawozdanie z Dnia Ziemi '97 od strony ludyczno-rekreacyjnej tej imprezy, w której uczestniczyło ok. 100 tys. osób, przedstawiła „Gazeta Wyborcza” z 28 IV 1997 r.

Grzegorz Lesiński

Książki nadesłane

P a w l a c z y k P. (red.) 1997 – Gleby i roślinność ekosystemów leśnych w Drawieńskim Parku Narodowym – Idee Ekologiczne tom 11, Seria Zeszyty nr 5, Wydawnictwo Sorus, Poznań.

Rys. 1a. Widok ogólny na ekspozycję Instytutu Ekologii PAN (fot. G. Lesiński)

Rys. 2a. Zwiedzających próbowaliśmy przyciągnąć barwnymi fotografiami. Mniej zorientowanym w kilku zdaniach wyjaśniliśmy, co w naszym rozumieniu znaczy „ekologia” (fot. G. Lesiński)